

Petter Asp:

Sex och Samtycke

Författaren och Iustus Förlag, Uppsala 2010

Petter Asp er professor i strafferet ved Stockholms Universitet og en flittig fagskribent. I *Sex och Samtycke* er alle bogens kapitler skrevet i punktform på samme måde som hos nogle (lidt ældre, men ikke derfor uaktuelle) filosoffer. De korteste punkter fylder knap tre linjer, medens et af de længste fylder godt 20 linjer og en lille illustration.

Det kræver lidt tid at vænne sig til det »punkterede« skrifsprog. Men efterhånden som det ene sæt af overvejelse og argument lægges til det næste, indser man, at det bygningsværk, som bogen udgør, ville krakelere, hvis ikke hver sten var lagt nøje tilrette i muren.

Bogen præsenteres som den første mere omfattende rapport i et projekt, der har titlen: *Sexualbrotten – dogmatik, debat og teori*. Projektet gennemføres i samarbejde med Kerstin Berglund fra universitetet i Uppsala, som fremhæves som kritisk diskussionspartner.

Forfatteren præsenterer bogens tema som samtykke til sex og tilføjer straks, at et formål med bogen tillige er, at skabe grundlag for overvejelser om, hvor langt strafferetten skal række. Selve begrebet samtykke tager sig forskelligt ud, afhængigt af om man tænker det sammen med sex eller sammen med strafansvar. Men netop når vi taler om seksualforbrydelserne, her ofte eksemplificeret med voldtægt, kommer vi ikke udenom at forstå et indhold af alle tre begreber sammen.

En særlig komplikation, når der skal sondres imellem det at dyrke sex og et strafbelagt overgreb består i, at sex ikke kan defineres definitivt som ondt eller godt (s. 21). Havde sex altid været negativt, ubehageligt, forbundet med en form for udnyttelse og blottet for ligeværd, nydelse, skønhed, ville det ifølge forfatteren, være nærliggende og relativt enkelt at opbygge et strafferetligt værn for den, der befandt sig i en (eller anden) vanskeligt situation. Men så enkelt er det ikke, mener Asp. Som udenforstående kan man næsten høre modsynspunkter på sex som mandens mest klassiske undertrykkelsesmiddel komme på banen her.

Samtykke spiller ikke bare en central rolle i bogen fordi sex, når der ikke foreligger et (ofte stiltiende, men dog informeret) samtykke åbner døren til strafferetten og bogen netop indgår i et projekt med strafferetlig titel. Samtykke er tillige et aktuelt internt svensk debateme. Bogen omtaler såvel en såkaldt samtykkeud-

redning som en udredning om seksualforbrydelserne (som dog først er færdiggjort efter bogen udkom). En central diskussion er her, hvorvidt fravær af frivillighed som grundlag for straf er mere velegnet end den gældende form, hvor samtykke fritager for strafansvar. Når det korte afsnit om samtykkeudredningen side 75 ff læses sammen med bogens appendix, som består af en tidligere artikel af samme forfatter, fornemmer man en *ongoing* debat (om form). Nogle af de spørgsmål, synspunkterne brydes om, er hvorvidt den afgørelse fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol, som er blevet kendt under betegnelsen M.C. v. Bulgaria indeholder et krav om svensk lovændring eller om afgørelsens standarder i langt højere grad fokuserer på, om der praktiseres en reel beskyttelse mod voldtægt og seksuel udnyttelse. Den interesserede læser opfordres til selv at følge dette spor.

I kapitel 6 diskuteres spørgsmålet om tilregnelser. I alt væsentligt er seksualforbrydelserne kendetegnet ved at der kræves forsæt til alle forbrydelsens elementer. Efter forskellige overvejelser kommer forfatteren frem til at det kunne overvejes, om en kriminalisering af bevidst uagtsomhed, ville være rimelig. I hvert fald ved de alvorligste af seksualforbrydelserne. Diskussionen føres overvejende principielt og moralsk: »Den som utför en sexuell handling (i) utan särskiljande samtycke från sin partner och (ii) *misstänker att så är fället* har inga rimliga anspråk på att inte klandras för gärningen.« Men forfatteren er ikke blind for muligheden af utilsigtede virkninger, som f.eks. at visse sager, som kunne have ført til dom på forsættligt grundlag, kan ende med blive anset som uagtsomme. Uden i øvrigt at tage stilling til en eventuel strafferamme, anføres at et uagtsomhedsdelikt bør have lavere strafferamme end sit modsvarende forsætsdelikt.

Sex och Samtycke er, efter min opfattelse, en inspirerende og lærerig bog forbeholdt det lærde publikum. Jeg ville ikke benytte bogen som en del af grundpensum på bachelorstudiet. Men det ændrer ikke ved, at læsningen på trods af punkt-opstilling (og den sprogbarriere, der desværre findes mellem svensk skriftsprog og dansk) alligevel, især grund af tekstens gennemførte indre konsistens, er en fornøjelse.

Af Anette Storgaard
Aarhus Universitet